

Cepljenje: kaj priporoča Cerkev

13. 1. 2021 | Gabriel Kavčič

Ob začetku cepljenja proti covidu-19 s priznanim rimskim profesorjem, frančiškanom p. Maurizioem Pietrom Faggionijem.

P. Maurizio P. Faggioni: Dojemanje lastne odgovornosti pred družbo je pomembna razsežnost kristjana, živečega v vedno bolj samoljubnem svetu. FOTO: osebni arhiv

Frančiškan p. **Maurizio P. Faggioni** OFM je eden od najbolj priznanih rimskih profesorjev, znan po razvijanju krščanskega personalizma predvsem v bioetiki. Nosi precej nazivov, od doktorja medicine do rednega profesorja bioetike in doktorata iz moralne teologije, hkrati pa je nepogrešljiv sodelavec mnogih papeških ustanov in etičnih komisij. Ob tem predava na celi vrsti izobraževalnih ustanov v Italiji, študenti pa ga poznamo kot izjemnega strokovnjaka, ki predavanje skoraj vedno začne z zamudo in predava že med tem, ko v frančiškanskem habitu hiti po predavalnici proti katedru. Kljub pregovorni italijanski (ne)točnosti pa mu uspe strokovno odpredavati vsako temo in hkrati potrpežljivo preverjati, ali so vsi vse razumeli. Kljub temu, da je bolj navajen, da on svojim študentom postavlja (izpitna) vprašanja, se je prijazno odzval tudi naši prošnji, da kot strokovnjak in sodelavec Kongregacije za nauk vere poskusi razjasniti nekaj pomembnih dilem, povezanih z novimi cepivi proti covidu-19.

Profesor Faggioni, hvala, da ste se odzvali našemu vabilu k pogovoru o novih cepivih proti covidu-19. V javnosti se pojavlja precej žgoča debata o etičnosti pridobivanja nekaterih od njih. Kaj menite o tem?

Vemo, da obstajajo različna cepiva proti covidu-19. Nekatera od njih so bolj inovativna, kot na primer tisto od Pfizerja in Moderne, ki so zasnovana tako, da se z njimi v telo vnese lipidne nanodelce, v katerih se nahaja informacijski RNK virusa SARS-CoV-2, ki vsebuje navodila za izdelavo proteina S oziroma »bodic« (spikes), ki so bistvene za to, da se virus lahko veže na celice in napade naš organizem. Celice cepljene osebe nato na podlagi omenjene RNK-informacije izdelajo virusni protein, kar sproži odziv imunskega sistema. Drug način izdelave cepiv pa poteka tako, da se uporabi virus, drugačen od koronavirusa, na primer nek adenovirus (to so virusi, ki denimo povzročajo navaden prehlad, op. p.). Tak primer je cepivo podjetja AstraZeneca. Ta virusni vektor je spremenjen tako, da ni več škodljiv za človeka, vsebuje pa zaporedje DNK, ki je lastno koronavirusu in je nujno za izdelavo proteina S. Ko torej ta vrsta cepiva vstopi v celice cepljenega človeka, spodbudi proizvodnjo proteina S, kar stimulira imunski sistem.

Cepiva z virusnim vektorjem se proizvajajo tako, da se v postopku uporabljajo celične kulture (celična kultura so celice, gojene zunaj telesa v umetnih razmerah, t. i. celične linije, op. p.), ker se morajo ti virusi množiti na živih celicah; pri cepivih, ki uporabljajo nanodelce, pa za proizvodnjo celične kulture niso potrebne. Z vidika pridobivanja cepiv torej cepivo Pfizerja in podobnih ne predstavlja etičnih zadržkov, pojavljajo pa se debate o tistih cepivih, ki se v kateri od faz njihovega razvoja zatekajo k uporabi celičnih linij, te pa izhajajo iz tkiv, ki so bila pridobljena z načrtnimi splavi.

So torej celice, proizvedene v celičnih linijah, na nek način celice splavljenih otrok ali so povsem nekaj drugega?

Celične linije, uporabljene za razvoj nekaterih cepiv, kot na primer tisto proti ošpicam ali proti hepatitisu, niso celice, ki bi izhajale direktno iz teles splavljenih fetusov (otrok, op. p.), temveč so to celične *linije*, ki od teh istih celic izhajajo po postopku stalnega pomnoževanja, ki se dogaja že nekaj desetletij. Zato bi bilo napačno reči, kot se včasih sliši, da se za proizvodnjo teh cepiv uporabljajo celice, zajete iz človeških fetusov. Uporaba in presajanje tkiv, vzetih iz fetusov, pa je povsem drug primer. Ta tehnika se uporablja na primer za zdravljenje nekaterih nevrodegenerativnih patologij centralnega živčnega sistema. Tukaj je odnos med pacientom in dejanjem splava veliko bolj neposreden. Če že, bi se k takim tehnikam lahko zatekali samo v primerih spontanah splavov in ob izrecnem dovoljenju staršev, ampak to je že povsem druga tema.

Če poskušava to razložiti čisto enostavno: tu in tam se sliši trditve, da »v nekaterih cepivih proti covidu-19 plavajo celice splavljenih otrok«. Kaj menite o tej trditvi? Mar, na primer, cepivo podjetja AstraZeneca vsebuje kakršnekoli ostanke človeških celic ali ne?

Na podlagi informacij v resni medicinski literaturi mislim, da lahko mirno zatrdimo, da se v cepivih, proizvedenih na celičnih kulturah živalskega ali človeškega izvora, ne nahajajo nobeni biološki ostanki ali sledi DNK, ker so ta cepiva podvržena rigoroznim procesom čiščenja. Ti procesi so nujni za varnost cepiva.

Kako torej lahko opiševa materialno in etično povezavo med temi cepivi in splavljenimi otroki in kakšno vlogo pri tej oceni igra čas, glede na to, da so celične linije stare že desetletja?

Prek celičnih linij seveda obstaja neka materialna povezava med cepivi in splavi, opravljenimi v preteklosti, iz katerih celične linije izhajajo. Tisti, ki danes uporablja takšne celične linije za izdelavo cepiv ali za raziskave, ni kriv za splave, ki so bili opravljeni pred desetletji. Prav tako zanje ni kriv na primer starš, ki da svojo hčerko cepiti proti ošpicam s cepivi te vrste. Bolj občutljive osebe pa se seveda pohujšajo in imajo zadržke pred tovrstnim načinom proizvodnje

cepiv. Ti zadržki in pohujšanje ne smejo biti spregledani, ampak – kot je razložila že *Izjava* Papeške akademije za življenje iz leta 2005 in nedavna *Nota* Kongregacije za nauk vere – uporaba teh cepiv ne pomeni aktivnega sodelovanja pri splavu, ki se je zgodil pred mnogimi leti, niti ne pomeni, da bi zaradi teh cepiv tovrstno prakso podpirali. Povezava med temi dejanji je objektivno oddaljena, vendar – tako zatrdita oba navedena dokumenta – bi bilo dobro naznaniti svoje zadržke in zahtevati, da se načini proizvodnje cepiv zamenjajo s tistimi, ki v ljudeh ne povzročajo moralnih konfliktov.

P. Maurizio P. Faggioni: Obstaja torej obveznost skrbi zase, medicina pa naj nato pove, kaj natančno je treba storiti in česa ne. FOTO: Shutterstock

22. decembra lani je bila izdana Nota o moralnosti uporabe nekaterih cepiv proti covidu-19. Mediji so večinsko razširili novico, da je Katoliška cerkev dala svoj pristanek na kontroverzna cepiva. Od nekaterih škofov in vernikov pa se je slišalo, da gre tukaj za »vatikansko izdajo« splavljenih otrok ali za »pobeg od etike«. Kaj menite kot svetovalec Kongregacije za nauk vere, zaslužne za omenjeni dokument?

Navedeno ne drži povsem. Najprej je treba povedati, da ne gre za nobeno novost. Vsaj od leta 2005, od cepiva proti ošpicam, se postavljajo podobna vprašanja. Takratni predsednik Papeške akademije za življenje msgr. **Elio Sgreccia** je izdal dokument s povsem enako vsebino kot nedavna *Nota*. Isto učenje je bilo prevzeto tudi v dokumentu *Dignitas Personae* iz leta 2008 in v še eni *Izjavi* že omenjene akademije iz leta 2017.

In kakšna so ta ponavljajoča se pojasnila? Učiteljstvo Katoliške cerkve nikakor ne dvomi o hudi moralni spornosti načrtnega splava, zato problem cepiv obravnava z vidika principa sodelovanja z zlom oziroma z vidika objektivno zavržnega dejanja, ki je načrtovani splav. Ne obstaja noben razlog, niti dober namen ali dober cilj našega ravnanja, ki bi opravičil izvršitev načrtnega in direktnega splava. Zato ima vsakdo, ki pri takem dejanju sodeluje ali ga izvede, težko krivdo. To je na primer kirurg, ki splav izvede, pa tudi anesteziist in medicinski tehniki, ki na različne načine

sodelujejo pri udejanjanju abortivnih dejanj. Isto velja tudi za tiste raziskovalce, ki uničujejo človeške zarodke za to, da iz njih pridobijo matične celice. Isto velja tudi za osebo, ki samo odobrava in se zavzema za tovrstno prakso pridobivanja matičnih celic. Še enkrat: namen študija ali razvoja novih terapevtskih metod ne more nikoli upravičiti dejanja, ki je slabo samo v sebi.

Primer cepiv, razvitih iz celičnih linij, pa je drugačen. Pri uporabi teh cepiv nobena od cepljenih oseb ne sodeluje pri splavih, ne na oddaljen ali posreden način, niti ne gre za odobravanje tega, kar se je zgodilo pred desetletji. *Nota* Kongregacije glede teh cepiv govori o materialnem, posrednem in oddaljenem sodelovanju (z zlom, op. p.): materialno, ker cepljeni ni delil odločitve tistega, ki je pred desetletji izvedel splav; posredno pa seveda zato, ker nikakor ni neposredno sodeloval pri tem dejanju in je objektivno oddaljen od zlega dejanja. Gre za povezavo, ki je tako zelo blede, posredna in oddaljena od zlih dejanj, da se lahko upraviči poseganje po tako razvitih cepivih, vendar le, če gre za zelo resne razloge. Katoličane cerkveno učiteljstvo vabi, da svoje nezadovoljstvo izrazijo, zahtevajo poseganje po alternativnih cepivih in izrazijo tudi svoje zadržke ob misli na splave, iz katerih so bile pridobljene celice, ki se uporabljajo za raziskave.

Poskusiva povzeti te misli s praktičnim primerom: dopoldne se udeležim shoda za življenje, popoldne pa se pustim cepiti s cepivi, ki so bila pridobljena z etično sporno uporabo celičnih linij. Je to po vaše dvolično?

Mislim, da gre v tem primeru za povsem dosledno ravnanje, če si prizadevam za zaščito človeškega življenja in če nato izrazim svoje nestrinjanje z dejstvom, da se moram cepiti s cepivi, ki mi povzročajo nelagodje, in s tem zahtevam, naj se cepiva proizvajajo na takšen način, da mi ne bodo povzročala ugovorov vesti. Pri tem imam v mislih situacije težkih moralnih dilem. Neka gospa, na primer, se lahko v imenu preroškega pričevanja odloči, da se ne bo cepila proti neki težki bolezni in s tem tvega bolezen in smrt. Na verjamem pa, da bi se ta ista gospa v imenu pričevanja lahko odločila za zavrnitev cepljenja, ki bi bilo življenjskega pomena za njenega otroka.

Če se ne motim, se v nedavni *Noti* Kongregacije prvič izrecno pojavi mnenje Svetega sedeža, da cepljenje praviloma ni moralna obveznost in mora zato biti prostovoljno (št. 5). Kaj to, da cepljenje ni moralna obveznost, pomeni za kristjane?

Nota Kongregacije ne pravi, da je obvezno cepljenje nedopustno ali prepovedano. Če mora nekdo na primer obiskati neko državo, v kateri obstaja nevarnost rumene mrzlice in pri tem država zahteva cepljenje proti tej bolezni, je v taki situaciji obveznost cepljenja povsem zakonita. *Nota* seveda nikakor ne zanika pravice neke države, da zahteva cepljenje zaradi nekega upravičenega razloga, na primer zaradi imunizacije zdravstvenih delavcev. *Nota* izhaja iz drugih, moralnih predpostavk. Obstaja namreč, na podlagi pete Božje zapovedi, obveznost skrbi za zdravje, in sicer tako, da zdravimo sami sebe ali da se pustimo zdraviti. Za način zdravljenja, ki ga je treba uporabiti, pa je pristojna medicina. Obstaja torej obveznost skrbi zase, medicina pa naj nato pove, kaj natančno je treba storiti in česa ne. Obveznost države pa je, da v različnih situacijah uveljavi primerna pravila in zakonske obveznosti. Poleg tega velja, da glede nekaterih cepiv, ki povzročajo moralne zadržke zaradi metod njihovega pridobivanja, Cerkev noče zavezati v vesti tiste osebe, ki so zaradi tega čutijo zbegane.

Kaj je torej krščanski odgovor na cepljenje proti covidu oziroma kako naj kristjan »slalomira« med etičnimi zadržki, skupnim dobrim, osebnim zdravjem, pomanjkanjem informacij in drugimi pomembnimi dejavniki?

Treba je razlikovati dve različni področji – znanstveno in etično –, kot to stori tudi *Nota* Kongregacije. Učinkovitost in varnost cepiv mora biti preverjena od zdravnikov in strokovnjakov, isto velja tudi za navodila, pojasnila in opozorila glede stranskih učinkov. Ko so ti

vidiki natančno pojasnjeni, pa se mora vsakdo vprašati o svojih dolžnostih in odgovornosti do lastnega zdravja, do zdravja bližnjih, na primer sinov, in do kolektivnega zdravja. Upoštevajoč različnost konkretnih situacij ni mogoče – kot sem že pojasnil – uveljaviti ene same obveznosti za vse, kar pa seveda nikakor ne pomeni nezaupanja Cerkve v cepiva. Cerkev ni »no-vax« (it. skupine, ki nasprotujejo cepljenju, op. p.). Cepiva so izkoreninila bolezni, kot so črne koze, ki so žrtve kosile v milijonih in povzročile ogromno trpljenja. Če nam znanost jamči, da je neko cepivo učinkovito in uporabno v določeni situaciji, potem ni več moralnih zadržkov (glede koristnosti cepljenja, op. p.). Cerkev takšno cepljenje »*priporoča*«, kot se izrazi *Nota* Kongregacije. Če pa se kdo ne bi mogel cepiti zaradi objektivnih medicinskih dejavnikov ali zaradi zasledovanja vrednot, pa mora poskrbeti za vse previdnostne ukrepe za to, da bi sam ne zbolel in širil nalezljive bolezni. Ljubezem je vrlina, katere tipična lastnost je družbena in odnosna razsežnost; zaznavanje lastne odgovornosti pred družbo pa je pomembna razsežnost kristjana, živečega v vedno bolj samoljubnem svetu.

OSEBNA IZKAZNICA P. MAURIZIA PIETRA FAGGIONIJA

1956 Rojen v Portovenere v Italiji.

1980 Vstopi v toskansko provinco frančiškanskega reda.

1983 V Pisi diplomira iz medicine in kirurgije, šest let pozneje specializira iz endokrinologije.

1989 Posvečen je v duhovnika.

1993 Na papeški akademiji Alfonsiani doktorira iz moralne teologije in postane redni profesor za bioetiko.

1999 Je svetovalec Kongregacije za nauk vere in Kongregacije za zadeve svetnikov.

2005 Je član Papeške akademije za življenje.

2006 Je svetovalec Apostolske penitenciarije.